

kověť pro své posluchače vydává jen proto, že *Лекции и изслѣдованія* prof. Sergějeviče, vydané v obmezeném počtu výtisků, dávno již jsou rozebrány, a *Obzor* prof. Vladimírského-Budanova že jest v té části, která jest věnována novější právní historii, sepsán ve formě pouhého konspektu, tedy příliš stručně. Spis dělí se na dvě části; prvá věnována jest vnější, druhá vnitřní právní historii, a sice pokud běží o právo v celém objemu, tedy právo státní i správní, trestní, civilní i procesní. V části první pojednává prof. Latkin nejprve všeobecně o zákonodárné činnosti, pak o ustavech (speciálních zákonodárných aktech vydaných pro jistý právní nebo správní obor); dále o reglementech (řádech upravujících složení, organizaci, kompetenci a agendu jednotlivých orgánů správy), o separátních ukazech, instrukcích a manifestech a konečně o kodifikaci. V oddělení věnovaném právu státnímu píše se nejprv o území, pak o třídách obyvatelstva a na to o panovníkovi. Při právu správním pojednává se nejprv o správě ústřední, pak o místní (provinční) a konečně o jednotlivých správních odborech. Spis Latkina podává zkrátka zakrouhlenou soustavu ruského práva v XVIII. a XIX. stol.

Na ohromných základech budováno jest nejnovější dílo o dějinách ruského práva. Jest *[to Исторія права Русс. народа (Лекции и изслѣдованія по исторіи русс. права, томъ I., Kazaň 1899)]* od prof. N. P. *Zagoskina*. O díle tomto, jež má obsahovati plných dvanáct svazků, podal jsem stručný referát již v *Národopisném Sbor. Českosl.*, sv. VI., 1900, str. 201—203, i odkazují tam.

Právo občanské.

Přehled literatury rakouského všeobecného práva občanského za rok 1900.

Nové zákony processní zaujaly i v roce 1900 většinu sil právníků literaturou se obírajících, tak že právu občanskému nedostalo se pozornosti takové, jakou vzhledem k významu jeho by bylo lze očekávati.

Z povšechných děl dlužno zmíniti se především o druhém díle *Krainzova* systému rak. práva občanského, jenž v prvních vydáních spracován byl Pfaffem, v novém třetím vydání byl novější literaturou, judikaturou a změnami novými zákony nastalými doplněn Arminem *Ehrenzweigem*. O prvním díle téhož systému, jenž vyšel již r. 1899 přináší referát Roztočilův *Ztschft. f. Notariat* na str. 23, o obou dílech referuje Till v *Przeglądu prawa i adm.* str. 225 a —r v *Právníku* str. 213. — *Kommentář k obč. zák.* sepsaný prof. *Faworským* počal vycházeti v Krakově, o prvních deseti sešitech podává zprávu Till v *Przeglądě* str. 314. Týž referuje též obšírně tamže na str. 217 o prvním sešitě *Podręczniku prawa prywatnego austriackiego* vydaném 1899 od Bedřicha *Zolla ml.*, dále na str. 61 o Gellerově: *Oesterr. bürgerliches Recht I.* — Prof. *Špevec* vydal zlepšený chorvatský překlad občanského zákonníka rakouského v *Záhřebě* (oznámen od Tilla v *Przeglądu* str. 398).

Pro laiky a studující určeno jest dílo: *Elemente des oesterr. Privat- u. öffentlichen Rechtes mit Berücksichtigung der Gesetzgebung in Croatien-Slavonien* von Dr. Bruno *Dürriegl* (Wien, Manz 1900), o kterémž referát podal

Roztočil v Zt. f. Not. str. 104. Rovněž pro neprávnický určen jest spis: Prof. Dr. G. *Marchet*, Das Recht des Landwirthes, I. Bd. Das oesterr. bürgerliche Recht und die Finanzgesetze; o kterémž rovněž referuje Roztočil v Zt. für Not. str. 143.

Řadu článků o vlivu nových zákonů processních na občanský zákoník dokončil Emanuel *Tiisch* v all. oest. Ger.-Ztg.; tyto články vyšly též v separátním vydání (Viedeň, Manz 1900).

I. Díl všeobecný. O otázce, jsou-li honební společenstva osobnostmi právníckými přednášel prof. Jiří *Pražák* v Právnické jednotě; přednáška uveřejněna jako článek v Právniku str. 341 a autor v ní dospívá k odpovědi kladné. Touže otázkou zabývají se dále: dr. František *Horáček* a dr. Čeněk *Pinsker* v Právniku str. 413 a 421. — K pojmu nadace podává v témže časopisu — z na str. 447 kratší zprávu na základě praktického případu. — V Centralblattu f. jur. Praxis, str. 1, pokračuje Leo *Geller* ve svých studiích o občanském právě pod názvem: Zwischenpersönliche Gewalt- und Rechtsverhältnisse a probírá y jednotlivých oddílech: podstatu, nabytí a druhy moci (Gewalt), kterouž dle různých hledisek (forma, obsah, qualita, quantita) různě dělí (na př. disponující, spravující; nad osobami, nad jměním; generalní, specialní atd.).

II. Právo věcné. Nástin rakouského práva věcného podal Arnošt *Demelius* ve sbírce: Grundriss des oesterr. Rechtes (I. sv. 3 odd.), referát Tiliův o tomto spise obsahuje Przegląd str. 974. — Právo knihovní zastoupeno jest třetím vydáním spisu: Das oesterr. allg. Grundbuchsgesetz in seiner praktischen Anwendung od dra Jindřicha *Bartsch-e* (Recense Rud. Pollaka v Ger. Ztg str. 142). Práva knihovního týkají se dále: článek o vlivu řádu exekučního na právo knihovní od dra Viléma *Pospišila* (v Právniku str. 601); článek o vyhledávání pozemků železničních od Františka *Krušiny* (v Právniku str. 485); pak recense spisu: Das Publicitätsprincip od Emanuela *Adlera* (vydaného 1899) a to: od prof. Karla *Adlera* v Ger. Ztg str. 175, od dra Josefa *Žaluda* v Právniku str. 705 (obšírně) a od prof. *Pfersche* v Grünhutově časopise XXVII. str. 235; poslední zastává se panující theorie, zejména Randou založené, proti Adlerovi, vytýkáje mu hlavně, že klade přílišnou váhu na ustanovení nejvšeobecnějšího znění (§ 4. knih. ř., § 469 obč. z.), kdežto panující učení vychází z jednotlivých otázek a vyhledává všeobecná pravidla be-rouc zřetel na získané jednotlivosti. — O právním postavení mimoknihovně oprávněného při exekuční dražbě nemovitostí pojednává dr. Tadeáš *Buják* v Ger. Ztg. str. 193, bera za základ ustanovení § 170 č. 5 ex. ř. — Mala fides nabývacího jest předmět rozpravy dra *Mariniče* v Slovenském pravniku str. 258. — Příspěvek k nauce o ochraně držby podává Jindřich *Juster* v Ger. Halle str. 475, pojednává na základě historického o prozatimní zá-
povědi stavby dle § 340 obč. zák.

a) Vlastnictví. *Randova* Práva vlastnického vyšlo páté vydání, jež doplněno bylo příslušnou novou literaturou a v němž zejména přihlíženo též ke změnám nastalým novými zákony processními. — Pamětní kniha vydaná universitou Lvovskou k jubileu university Krakovské obsahuje též pojednání *Lva Piniňského*: Pojęcie i granice prawa własności. — O právní povaze

spodních vod (Grundwässer) píše dr. *Turnwald* v Jur. Bl. str. 421, přidávaje se ze tří projevených náhledů: Randova (res omnium communes), Peyrerova a Pražákova (veřejné vody) a Ulbrichova (pars fundi, soukromé vody) k poslednímu. — Příspěvek k nauce o statku veřejném podává Maximilian *Formánek* (v Právniku str. 861), pojednává o tom, kterak jest postupovati, má-li být zcizen a do knih pozemkových zapsán statek veřejný, obci náležitý. — O právu beneficiata pojednává dr. Jan *Hejčl* v časopise českého duchovenstva str. 305 (Vlastnické právo kněze katolického k důchodům církevním). — K nauce o právech immateriálních (duševním vlastnictví) náleží obsáhlé pojednání Emanuela *Adlera* v Grünhutově časopise XXVII. str. 513, jež vyšlo i v separátním vydání (Víděň, Hölder 1900) pod titulem: Civilrechtliche Erörterungen zum Patentregister; v tomto spise pojednává se zejména též o držení v právu patentním (odd. VII.: Erfindungsbesitz, Patentbesitz, Patentregisterbesitz). Od držení vynálezu (Erfindungsbesitz) rozeznává držení vykonávání (Ausführungsbesitz) ve zvláštním článku dr. Arnošt *Bettelheim* v Ger. Ztg. str. 190 (Das Recht des Erfinders aus dem Ausführungsbesitze). Dobrozdání o právu autorském na dílech architektonických uveřejňuje dr. Leopold *Katz* v Jur. Bl. str. 409.

b) Práva na věci cizí, zejména zástavní. — Rázu de lege erenda jest dobrozdání *Grabmayrovo*: Bodenentschuldung u. Verschuldungsgrenze, o kterémž pojednává *Randa* v Ger. Ztg. str. 297. — V Ger.-Halle (str. 216) píše *Reinhold* o otázce, zda pohledávky mohou býti předmětem práva zástavního, a hájí odpověď zápornou, považuje zastavení pohledávky za druh rukojemství, kteréž rozděluje na dobrovolné a nedobrovolné; nedobrovolné rukojemství nastává právě zastavením pohledávky. Týž autor v témž časopise (str. 571) zastává se náhledu, že v případě § 469. obč. zákona exekučně nenabývá se práva zástavního na pohledávce zaniklé, avšak dosud z knih nevymazané, jelikož zákonodárce chtěl chrániti úvěr reální, nikoli i pouhý personální. — O exekučním právu zástavním na platech služebních píšou: *Berthold Pick* v Grünhutově časopisu (XXVIII. seš. 1: Die Lohnbeschlagnahme nach oesterr. und deutschem Rechte, zugleich ein Beitrag zur Kritik juristischer Begriffsbildung; vyšlo též ve zvláštním vydání) a *Albert Ehrenzweig* v Jur. Bl. (str. 73: Execution auf Dienstbezüge wegen privilegierter Forderungen nach dem Einf. Ges. zur Ex. O., zejména na základě čl. IX. č. 8 a 10). — K nauce o zabavení pohledávek a o soudním právu podzástavním přispívá dr. Jindřich *Karnert* v Ger. Ztg. str. 95, hlavně polemizuje proti *Tilschovi*. — Dr. K. *Bežek* píše v Zt. f. Not. str. 9 o záznamu práva zástavního jako exekuci k zjištění (čl. XIII. č. 5 úv. z. k ex. ř., resp. § 38. knih. zák.). — Pamětní kniha university Krakovské vydaná k jejímu jubileu obsahuje pojednání Josefa *Brzeského* o právech věřitelů tabulárních v případě požáru, když nemovitost byla pojištěna. — O vojenských kaucích svatebních pojednávají: *Roztočil* obšírně v Ztschft. f. Not. str. 283, *Moric Sternberg* v Ger. Halle str. 511 a *S. B.* v Ger. Ztg. str. 19. — O postoupení knihovního pořadu, zvláště před výměnkem píše *František Lošan* (v Právniku str. 717) a *Václav Fryc* (tamtéž str. 834), o knihovní přednosti též *August Cerný* v hovorně Právniku str. 779. — V Zt. f. Not. str. 212 odůvodňuje *Ofner* pod titulem: Zur Praxis des § 1101 a. b. G.-B. svůj náhled, že žádost za

zájemné popsání svrchků lze spojit i s pouhou žalobou určovací v příčině činže nájemní. Náhledu tomu odporuje Jan *Steiner* v témže časopise pod týmž titulem na str. 278.

III. Právo obligační O »pravosti« pohledávky jakožto podmínky kompensace pojednává prof. *Schrutka* v Ger. Ztg. str. 119 zejména vzhledem k ustanovení nového řádu soudního o projednávání v případě namítání kompensace. Otázky kompensace týká se i článek dv. r. *Otta* v témže časopise str. 397. O regressu pro zaplacení cizího dluhu (dle §§ 1358, 1422, 1423 obč. zák. rak.) píše Mirko *Košutić* v Mjesečniku právníčkoga družstva u Zagrebu str. 17. Jakožto výňatek z komentáru svého uveřejnil prof. *Jaworski* pojednání o theorii úplat peněžných a o judikatuře dotýčné v Przeglądu pr. i adm. str. 1, o valutách píše též J. *Kavčnik* v Slovenském Právniku str. 65.

a) Právní jednání, zejména a smlouvy. Na historickém a srovnávacím základě založena jest civilistická studie dra *Steinbacha*: Treu und Glauben im Verkehr (Ger. Ztg. str. 1), jež vyšla též ve zvláštním otisku; referát o ní podává Till v Przeglądě, str. 723. — O nedovolených právních jednáních dle rak. práva s ohledem na něm. obč. zák. pojednává dr. *Grabscheid* v Ger. Ztg. str. 373 a v témže časopise na str. 426 *Ofner* o smlouvách jednostranně nemravných. — Přednáška dra *Coulona* o funkcích formy a sice o funkci právo zakládající a o funkci právo zachovávající uveřejněna jest v Ger. Ztg. str. 8. — O významu ústních úmluv, byla-li uzavřena smlouva písemná (§ 887 obč. zák.), obsahuje obšírný výklad pojednání *Allerhandovo* v Przeglądě prawa i adm. str. 161; o vlivu civ. řádu soudního na § 887 obč. zák. píše *Schulbaum* v Ger. Halle str. 133. — Jmenovaná již pamětní kniha university Lvovské obsahuje pojednání Ernesta *Tilla* o právním významu automatu, jež vyšlo i ve zvláštním otisku a v němž zkoumá se zejména otázka offertu. Téhož předmětu dotýká se, jinak více k trestnímu právu hledící, přednáška dra *Prušáka*: O deliktech na automatech (Právnik str. 403), o kterémž předmětě od téhož autora pochází i článek v Časopisu českých advokátů str. 51. — Praktický případ k vyjasnění otázky v příčině pactum reservati dominii při smlouvě tržové přináší dr. *Pappafava* v Ger. Halle str. 333, o dvou rozhodnutích týkajících se takové úmluvy při smlouvách splátkových píše Dr. *S.* v témže časopise str. 440. — Pod titulem: Die Kündigung des Dienstvertrages nach dem allg. bürg. Ges. B. pojednává *Ofner* o otázce, zda možno smlouvu služební, není-li výpověď umluvena ihned zrušiti; na polemiku *Sternbergovu* v Ger. Halle str. 357 odpovídá v posléz dotčeném časopise na str. 391. O smlouvě čelední při vnučené správě píše *Menoušek* v hovorově Právniku str. 881; a recenzi spisu *Dniestrzaňského*: Das Wesen des Werklieferungsvertrages im oesterr. Rechte přináší Právnik str. 29 od dra *N.* — O lhůtě promlčecí při nárocích ze smluv společenských jedná dr. Karel *Schreiber* v Ger. Ztg. str. 413 a o poměru kolonátním v Dalmácii, zejména v okresu Kninském, uveřejnil obšírné pojednání Luigi *Salvi* v Gazz. dei Tribunali str. 2. — Smluv svatebních týká se článek *Roztočilův* v Zt. f. Not. str. 250: Sind Ehepacte über Mobilien ohne notarielle Errichtung giltig? — V článku o hře a sázce pojednává *Horsetzky* (Ger. Halle str. 13) hlavně o otázkách, zda možno učiniti sázku žalovatelnou uznáním anebo složením směnky jako ceny a odpovídá k první záporně, k druhé kladně; dr. Heřman

Hollerstein pak píše v článku: Das Differenzgeschäft als Wette hlavně o poměru zástavy neb depôt-u k ceně sázky (Jur. Bl. str. 263). Vůdčí ideu pojistění shledává *Dniestrzański* v pojednání takto nadepsaném (Przegląd str. 489) v rozložení škody.

b) *Závazky ze zákona*. Samostatný spis: Versio in rem (Studie zu den Problemen der Rechtsentwicklung und Gesetzesinterpretation auf Grundlage des oesterr. Rechtes) vydal dr. Moric *Wellspacher* (Víděň, Manz 1900), o kterémž referuje Roztočil v Zt. f. Not. str. 183. — O nuceném provedení nároku na zrušení spoluvlastnictví píše dr. *Schmid* v Ger. Ztg. str. 249.

c) *Náhrada škody*. V knize pamětní university Krakovské obsaženo jest pojednání Ignáce *Weinfelda* o příčinném svazku při závazcích k náhradě škody dle theorie práva rak. i obecného. — O ručení podnikatele za náhradu škody dle úrazového zákona pojednává dr. V. *Kasanda* v Časopisu českých advokátů; o témže předměť měl přednášku v Právnické jednotě, jejíž obsah udán v Právniku na str. 712. — Zákona o ručení železnic parouhnaných za poškození na těle týká se pojednání dra Emanuela *Tilsche*: O zavinení poškozeného, je-li nepřičetný, v Jur. Bl. str. 337, jež v samostatném vydání jest předmětem recense Arnošta Tilla v Przeglądě prawa i adm. str. 724. O ručení obce Pražské za úraz tělesný na dráze elektrické způsobený vykládá dr. Karel *Hubáček* v Právniku str. 126; v témže časopise na str. 437 pojednává — š o přednášce: Haftpflicht der Kraftfahrzeuge již měl Karel Hilse v právnické společnosti Berlínské. Praktický případ o bolestném podává *Mathias* v Ger. Ztg. str. 236.

IV. *Právo dědické*. O *Andersově* nástině práva dědického, jenž vyšel r. 1899 jakožto další část řečeného již: Grundriss des oesterr. Rechtes, vyšla recense od *E.* v Ger. Ztg. na str. 23. — Do pamětní knihy university Lvovské přispěl *Dniestrzański* projednáním »o dożywociu małżonka« dle rak. práva; o témže předměť měl přednášku, jejíž obsah udán v Przeglądě prawa i adm. na str. 318; týž uvádí, že doživotí manžela zakládati se může v testamentu (§ 608 obč. z.), na smlouvě (§ 1255 obč. z.) a na zákoně (§ 757 obč. zák.). — O tom kterak práv jest dědic, jenž přihlásil se s dobrodiním inventáře, podává srovnávací studii dr. *Hofer* v Zt. f. Not. str. 266. — Pod titulem: Pokus o nástin výkladu k § 822 ob. z. obč. pojednává K. *Skřípský* zevrubně o § 822 obč. z. ve Zprávách právnické jednoty Moravské str. 115. — S ohledem na nový soudní řád píše dr. *Kirschbaum* o vedlejší intervenci legatářů ve sporu o neplatnost testamentu v Ger. Halle str. 267. — Dr. Čeněk *Pinsker* vydal studii o posloupnosti do fideikomissu jaroměřického (Die Succession in die gräflich Kaunic'sche Secundogenitur Jaroměřic).

V. *Právo rodinné*. Ke konci roku vyšel spis: Wyklad austr. prawa małżeńskiego osobowego i majątkowego, jež vydal Ernest *Till*, jakožto první část pátého dílu svého systému rak. práva obč. — Recensi o *Andersově*: Grundriss des Familienrechtes, vydaném r. 1899, podává *E.* v Ger. Ztg. na str. 23. — Práva rodinného dotýká se spis: Hlavní pravidla o vedení matrik od prof. bohosl. *Kupky* v Brně. — O otázce, zda třeba smírčích pokusů i v řízení o rozloučení manželství, píše dr. L. *Adler* v Ger. Ztg. str. 418. — O vý-

voji rozeznávání veřejných a soukromých překážek manželství pojednává Emanuel Tilsch v historicko-kritické studii o řízení ve věcech manželských v Právniku na str. 261. — K výkladu § 158 obč. z přispívá Schwalb v Ger. Ztg. str. 268. — O otázce donucovacího vychovávání nezletilých jednají: dr. Alfred Bloch v Ger. Ztg. str. 41 (Der richterliche Vormund, ein Beitrag zum Capitel Kinderschutz; srv. i korespondenci v témže časopise na str. 247); pak Dr. H. v M. v Jur. Bl. str. 565 (Zwangserziehung eine socialethische Nothwendigkeit); touže otázkou obírala se též řeč nastupujícího rektora dra Stupeckého, dosud neuveřejněná. Doc. Dr. E. Tilsch.

O předních pomůckách ke studiu nového občanského zákoníka německého.

Nemá snad býti úkolem těchto slov, podati zevrubný přehled celé mladé literatury nového zákoníka, nebo kritiku jednotlivých, třeba jen znamenitějších zjevů této literatury; chceme zde toliko vytknouti nejdůležitější díla, principy, jakými spracovatelé jejich jsou ovládáni, a v hlavních rysech i výsledky, jakých jmenovitě dle úsudku jiných dosahují.

Ještě neuplynulo 5 let od oné doby, kdy vydán »občanský zákoník pro říši německou« a již nyní obtížno jest sjednati sobě přehled o literatuře, která, jak bylo lze očekávati, z důvodů velice různých neobyčejným způsobem narostla. Je to jmenovitě literatura komentárová a kompendiosní, jež značně převládá nad lepšími zjevy literatury monografické (dosud až na nečetné výjimky hlavně v časopisech zastoupené); zjev to zcela pochopitelný: Při značném počtu vysokých škol v Německu a ještě několikerém obsazení stolic práva občanského, dále při té okolnosti, že nejen dřívější učitelé práva partikulárního, nýbrž i všichni, kdož právo římské přednášeli a přednášejí, odbývají nyní přednášky o právu občanském, jakož i že bylo hojně odbýváno zevrubných přednášek v různých kursech, — nelze se diviti, že každý pokládal za svůj úkol založiti sobě přednášky pro celý obor, a rozšířiv je (po případě ani tak neučiniv) vydal je tiskem.¹⁾ — Nehledě ani k spisům, které podržely ráz i jméno přednášek, vznikly takřka veškeré spisy systematické tímto způsobem, což vyplývá již z nepatrného poměrně objemu vydání počátečních oproti pozdějším.²⁾ Ozývají se ovšem hlasy, toužící na nedostatek literatury monografické³⁾ a tvrdící, že více jest jí potřeba než kompendií a komentářů. Jeden důvod však, pozitivní, proč píšou se kompendia, právě uveden; druhý, negativní, proč nepíšou se monografie, aspoň v hlavním rysu, myslím, nikoli neprávem byl vytčen⁴⁾ v ten smysl, že schází podklad pro detailní, monografické zpracování, podklad, na kterém zkoušeti lze ostří předpisů zákonných, dosah jich i bohatství případů, které pro to které ustanovení lze subsumovati, zkrátka vynášeti pomocí veškerých prostředků techniky vědecké latentní obsah práva — zevrubná obsáhlá judikatura. Judikatura však z cizího práva vyplynuvší (hlavně obecného, pruského a francouzského) neposkytuje pravé náhrady, a použití jí s plným zdarem nikterak se nepotkává (sr. na př. komentáře Schererův a Rehbeinův, o nichž níže bude řeč).

Charakteristickým znakem takřka veškerých předmluv k souborným pracem o právu občanském jest odmítnutí snahy po dosažení plné samo-

¹⁾ Srov. Oertmann: Civilistische Rundschau v Archiv für bürgerliches Recht, sv. 17.

²⁾ Sr. na př.: Einführung in das Studium des B. G. B. od Endemanna a Gareise (vyd. 1.) oproti vydáním pozdějším vydaným Endemannem.

³⁾ Stammler: Das Recht der Schuldverhältnisse in seinen allg. Lehren str. VI. (ve sbírce Guttentagem pořádané: Das Recht des B. G. B. in Einzelndarstellungen č. 5).

⁴⁾ Tuhr: Deutsche Juristenzeitung r. 1900 č. 16.